



T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

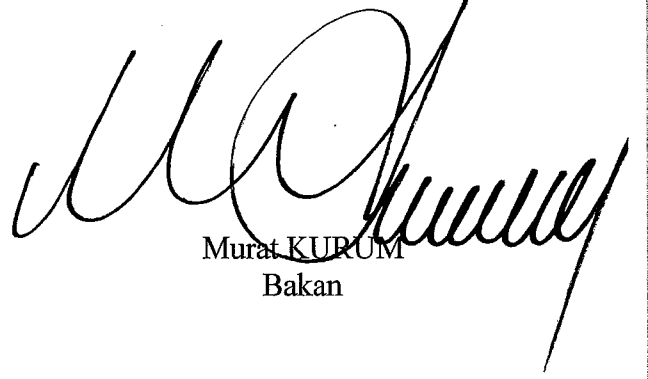
24 Ocak 2023

Sayı :30824082-610-5609562
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.



Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (6 Adet, 6 Sayfa)
- Cevap Yazısı (81 Adet, 163 Sayfa)

**ADANA MİLLETVEKİLİ
SAYIN KEMAL PEKÖZ'ÜN
TBMM 7/71698 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW)'nin 21 Eylül 2022 tarihinde yayınladığı "Sanki Bizi Zehirliyorlar" :Türkiye'de Plastik Geri Dönüşümü 'nün Sağlık Üzerindeki Etkileri" başlıklı rapora göre Türkiye'de plastik geri dönüşümü pek çok insanın sağlığına zarar vermekte ve çevreyi herkes için olumsuz etkilemektedir.

89 sayfalık raporda, hükümetin plastik geri dönüşümünün sağlık ve çevre üzerindeki etkilerini ele almakta etkisiz kalmasının, sağlık hakkı üzerindeki olumsuz sonuçları belgelenmektedir. Rapora göre hükümet; geri dönüşüm tesislerinin sıkı bir şekilde ruhsatlandırılmasını, düzenli ve kapsamlı bir şekilde denetlenmesini ve iş sağlığı konusunda önlemler alınmasını öngören yasa ve yönetmeliklere uyulmasını zorlayıcı yaptırımlarla sağlamak konusunda yetersiz kalmakta, bu da söz konusu tesislerin sağlık ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini büyük ölçüde artırmaktadır.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün ziyaret ettiği tesislerin çoğu, Türkiye'deki yasalara ve çevre yönetmeliklerine aykırı olarak evlere tehlikeli derecede yakın konumlarda yer almaktadır. Plastik atıkların geri dönüştürülme sürecinde yeterli korunma sağlanmazsa astım, nefes alma güçlüğü ve göz tahrişi gibi kısa vadeli sağlık sorunlarına yol açabilecek hava kirleticileri ve toksinler salınmaktadır. Bu toksinlere maruz kalınması, ayrıca, bilim insanları, tarafından kanser, nörolojik sorunlar ve üreme sistemi bozuklukları risklerindeki artışla da ilişkilendirilmiştir. Plastikler fosil yakıtlardan ve zehirli katkı maddelerinden üretilmekte ve önemli miktarda sera gazı emisyonuna yol açarak iklim krizine de katkıda bulunmaktadır. Türkiye'nin plastik atık ithalatının yaklaşık yüzde 50'sinin gerçekleştirildiği Adana'nın resmi sanayi bölgesiyle birlikte Seyhan ilçesindeki Şakirpaşa, Ova, Onur ve Uçak Mahalleleri de on yıllardır ülkedeki plastik geri dönüşümünün merkezi konumundadır. Resmi rakamlara göre 2022 Nisan'ı itibariyle Adana'da 167, İstanbul'da ise 232 ruhsatlı plastik geri dönüşüm tesisi bulunmakta ve bunların çoğu konutların, sağlık ocaklarının, okulların ve parkların yakınında yer almaktadır. Adana'da ve İstanbul'un Bayrampaşa ilçesindeki bazı plastik geri dönüşüm tesisleri, ilgili makamlardan alınmış, daha yüksek çevre standartlarına uyulmasını gerektiren ruhsatları olmadan faaliyet göstermekte iken; çevre, iş sağlığı ve iş denetimlerinin genellikle düzenli yapılmadığı veya denetçilerin çevre ve sağlık koşullarını yeterince denetlemedikleri de raporda yer almaktadır.

Bu bağlamda:

- 1-Türkiye AB'nin plastik atık ihracatının ne kadarını almaktadır?
- 2-Türkiye'de kaç tane ruhsatsız plastik geri dönüşüm tesisi faaliyet göstermektedir? Bu tesisler nerededir?
- 3-Söz konusu tesislerin faaliyetlerini, Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği ve ilgili diğer kanun ve yönetmelikler uyarınca durdurmayı planlıyor musunuz?
- 4-Bakanlık olarak, çevre yönetmeliklerine uyulmasını sağlamak amacıyla, plastik geri dönüşüm tesislerine yönelik olarak, önceden haber vermeksizin etkin ve düzenli denetimler gerçekleştiriyor musunuz? Bu denetimlerin sonuçları nelerdir?

5-Yasalara aykırı olarak evlerin ve okulların yakınında bulunan kaç tane plastik geri dönüşüm tesisi bulunmaktadır? Bu tesisler nerelerdedir? Bu tesisler ile ilgili uyguladığınız yaptırımlar nelerdir?

6-Sağlık Bakanlığı ile koordineli olarak plastik geri dönüşüm tesislerinin yakınındaki mahallelerde sağlık etki değerlendirme çalışmaları yürütülmekte midir? Bu çalışmaların sonuçları nelerdir?

7-Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile koordineli olarak geri dönüşüm tesislerinde çalışan işçiler için düzenli ve kapsamlı iş sağlığı kontrolleri gerçekleştirilmekte midir?

8-Söz konusu tesislerde çalışan işçilere işverenler tarafından yeterli koruyucu ekipman temin edilmekte midir?

CEVAP

2020 yılında 775 bin ton olan plastik atık ithalat rakamı, alınan tedbirler sayesinde 2021 yılında 685 bin tona gerilemiştir. Gümrüklerde ve tesislerde yapılan sıkı denetimler sayesinde 2022 yılında da temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek plastik atıkların ithalatına izin verilmektedir. Çoğunlukla Avrupa ülkelerinden olmakla birlikte dünyanın muhtelif ülkelerinden atık ithalatı yapılmakta olup, gümrüklerde ve tesislerde yapılan sıkı denetimler sayesinde 2022 yılında da temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek plastik atıkların ithalatına müsaade edilmektedir.

Plastik atık ithalatı geri dönüşüm amaçlı yapılmakta olup, yakma ve bertaraf amaçlı plastik atık ithalatı yasaktır. Ayrıca ithal edilecek atık plastiklerdeki kontaminasyon oranı %1 ile sınırlandırılarak, temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek atık ithalatı yapılması sağlanmıştır. Geri dönüşüm amaçlı yapılan atık ithalatı, Atık İthalatçısı Kayıt Belgesine sahip geri kazanım tesisleri tarafından yapılmakta ve ithal edilen plastik atıklar Bakanlığımız MOTAT sistemi ile tesise kadar takip edilmektedir. Bakanlığımız tarafından yürütülen Sıfır Atık projesinin yaygınlaşması ile kaynağında ayrıştırılmış atıkların ve iç piyasa toplama oranlarının artmasıyla atık ithalatında dışa bağımlılığın azaltılması hedeflenmektedir.

Atık geri dönüşüm sektöründeki firmalar, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan diğer meri mevzuat hükümleri uyarınca, gerek yalnızca geri dönüşüm yapılması amacıyla verilen ithalat izni kapsamında ülkeye girişine izin verilen atıkların, gerekse de ülke içindeki diğer atıkların toplanmasından taşınmasına ve geri kazanımından prosesin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan bakiye atıkların bertarafına kadar olan tüm atık yönetimine ilişkin süreçte, söz konusu atık işleme tesisleri ve atıkların ulaştığı geri kazanım faaliyeti gösteren tesisler, atıkların Türkiye gümrük bölgesine gireceği sınır gümrük idaresinin bulunduğu 17 İldeki 27 adet ihtisas (sınır) gümrük kontrol noktalarında incelemeler başta olmak üzere Bakanlığımız ve 81 İl Müdürlüğümüzde görevli denetim elemanları tarafından ani, şikayet veya birleşik denetim programları kapsamında sürekli denetlenmekte ve izlenmektedir. Mevzuata aykırı bir şekilde geri dönüşüm faaliyeti gerçekleştirdiği tespit edilen tüm gerçek veya tüzel kişiliğe haiz tesislere ve şahıslara Çevre Kanununun ilgili maddeleri gereğince idari yaptırımlar uygulanarak Geçici Faaliyet Belgesi/Çevre İzin ve Lisans Belgesi iptali yapılmakta ve faaliyet durdurma kararı verilmektedir. Bununla beraber, çevreyi kirlettiği tespit edilen işletmeler/kişiler hakkında da Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uyarınca Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurularında bulunmaktadır.

2018 yılından günümüze kadar Adana İli de dahil olmak üzere Türkiye genelinde bulunan atık bertaraf ve geri dönüşüm tesislerine yönelik 31.836 adet denetim gerçekleştirilmiş ve Çevre Kanununa aykırı faaliyette bulunduğu tespit edilen işletmelere 405.701.9763,09 TL idari para

cezası uygulanarak 246 tesis ile ilgili faaliyet durdurma kararı alınmıştır. Denetimler titizlikle sürdürölmektedir.

Ölkemizde tehlikesiz atık ithalat işlemleri Ticaret Bakanlığı tarafından her yıl yayımlanan Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliğine göre yürütölmektedir. 2021 yılı itibariyle kaynağı, içeriğı ve kalitesi belirsizlikler içeren karışık türde plastiklerin ithalatı yasaklanmıştır. Mezkûr mevzuat kapsamında atık plastik haricinde geri dönüşüm yapılmak üzere metal hurda, atık kâğıt, atık cam, tekstil atıkları vb. gibi atık çeşitleri de ithal edilip ekonomik değere haiz ürünler elde edilmektedir. Türkiye’de faaliyet gösteren geri dönüşüm tesislerini Bakanlığıımız çevre izinleri portalı olan Entegre Çevre Bilgi Sisteminde yar alan Çevre İzin ve Lisans (e-izin) siteminde yer alan <https://eizin.cevre.gov.tr/Rapor/BelgeArama.aspx> linkten sorgulama yapılabilmektedir.